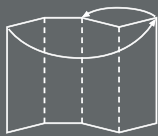

Deze 4 pagina's
kunt u vouwen
tot een folder!

Fiets- en wandel
ROUTES

Informatie

It Fryske Gea heeft langs de noordelijke IJsselmeerkust vijf vogelkijkpunten. Een tocht van ongeveer 35 kilometer kan wandelend, op de fiets of per auto worden gemaakt. De start is bij de Bocht van Molkwar. De kijkheuvel It Soal is bereikbaar via een rolstoelpad.

Per fiets

Vanuit Molkwerum langs de IJsselmeerdijk richting Hindeloopen. Na ongeveer 1,5 kilometer bordje vogelkijkhut Swan. Door Hindeloopen en na het stadje fietspad richting Workum. Na de brug rechts en voor de spoorwegovergang linksaf, voorbij station en langs de Lieuwe Klazesleane tot het klaphekje. Na het klaphekje rechtsaf naar Workum en links over de sluisbrug richting camping It Soal. Het parkeerterrein oversteken en over de brug rechts naar de kijkheuvel. Daarna terug richting Workum. Op de 2e driesprong linksaf richting Gaast. De eerste dijkopgang nemen en dan de eerste weg rechtsaf de Slinkewei langs het bedrijfsgebouw van It Fryske Gea. In een scherpe bocht naar rechts is het graspad naar Bijenkamp (1,5 km). Hokje Bakker is aan het eind van deze doodlopende Slinkewei. Terug bij de dijkopgang naar links langs de dijk richting Piaam tot het bordje vogelkijkhut De Ral.

Per auto

Dezelfde route. Alleen bij Hindeloopen via rondweg en na spoorwegovergang 1e weg links richting Workum. Bij Seburch via de Suderseeleane richting It Soal aanhouden. Parkeren kan op het terrein van de dagcamping. Bij De Ral is de parkeerplaats rechts over het water.

Wandelend

In de Bocht van Molkwar over de dijk naar Hindeloopen, door het stadje en via fietspad richting Workum. Na de brug een klein stukje links langs het Dijkshuisje en dan vrijwel meteen rechtsaf over de zeedijk richting vuurtoren tot fietspad. Zie verder de route per fiets. Tot Hokje Bakker is heen en terug 6 km. Terug bij de dijkopgang over de dijk naar Piaam. Molkwerum, Hindeloopen en Workum zijn per trein bereikbaar. Van Makkum naar Workum rijden bussen.

It Fryske Gea
Postbus 3
9244 ZN Beetsterzwaag
Tel. (0512) 38 14 48
E-mail info@itfryskegea.nl
Website www.itfryskegea.nl

Vogels kijken langs de IJsselmeerkust

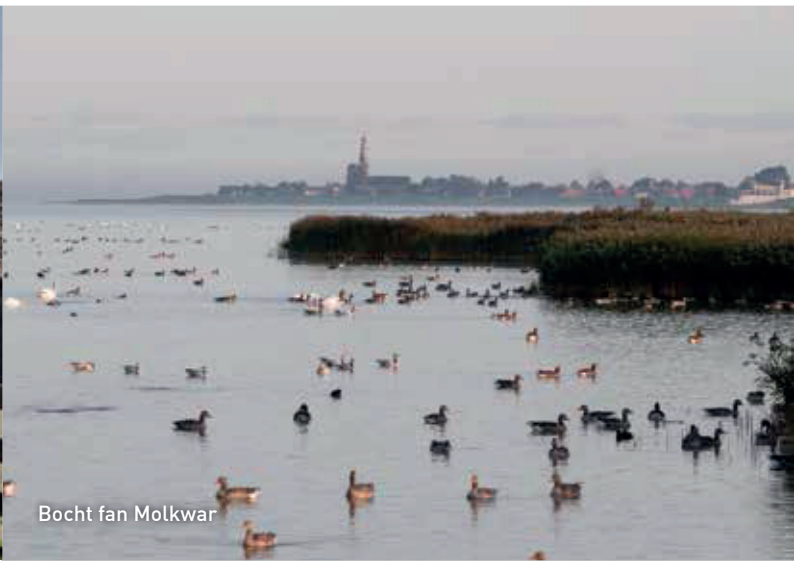
WELKOM

Van de Bocht van Molkwar tot Piaam vormen de vogelkijkpunten een prachtig theater voor een boeiend schouwspel

Vogelkijkhut De Swan

Bocht fan Molkwar

Het schouwspel langs de boorden van het IJsselmeer is in alle jaargetijden boeiend. Vogels spotten kan het hele jaar door, maar wanneer in het voor- en najaar de trekvogels het kustgebied bevolken ontstaat er een piek en weet je soms niet wat je ziet. De IJsselmeerkust is een eldorado als broed-, rust- en foeraageerplaats. Vogels kijken kan natuurlijk vanaf de dijk, maar nog veel beter vanaf de vijf vogelkijkpunten van It Fryske Gea: De Swan in de Bocht fan Molkwar, It Soal, Bijenkamp en Hokje Bakker in de Warkumerwaard en De Ral in de Koaiwaard.

Elk uitzichtpunt is uniek, met grote verschillen in het waarnemen van vogels. De wind is een belangrijke factor bij soorten en aantallen vogels. Westenwind zorgt voor een hoge waterstand waardoor de zandplaten onderlopen, de eilanden kleiner worden en minder plaats bieden aan vogels. Soms alleen aan aalscholvers. Oostenwind daarentegen zorgt voor een lage waterstand waardoor de slik- en zandplaten boven water komen te liggen. De ontstane grote eilanden bieden plaats aan veel vogels. Hans Pietersma, districtshoofd West, neemt ons mee langs de vogelkijkpunten en vertelt de wetenswaardigheden.

Vogelkijkhut De Swan

De wandeling door een rietmoeras voert ons naar De Swan met uitzicht op een ondiepe baai met drie eilanden en de strook langs de zeedijk. De ligging maakt waarneming van een grote variatie aan vogels mogelijk. En eind april, begin mei wanneer in het IJsselmeer het paaien begint, zwemmen grote scholen vissen voor de hut, voornamelijk karpers.

Belangrijke broedvogels zijn grauwe gans, kleine mantelmeeuw, zilvermeeuw, kluut, kokmeeuw en visdief. Een enkele keer broedt de zwartkopmeeuw tussen de kokmeeuwen. In het voorjaar slapen en rusten grote groepen steltloper op de eilanden of de ondiepten. Vooral grutto en kemphaan komen in groten getale voor voordat ze naar hun broedgebied trekken. In de winter zijn de eilanden een belangrijke slaappleats voor kolgans en brandgans. Vaste wintergast slechtvalk zit graag op de palen of de basaltblokken. Baai en eilanden worden het hele

Tekst: Roely Boer

Foto's: Dico de Klein, Hans Pietersma en Tjerk Kunst

Bruine Kiekendief

Goudplevieren

jaar door bevolkt door watervogels: diverse soorten eenden zoals pijlstaart, smient en slobbeend, maar ook fuut, dodaars, zaagbek en nonnetje. Ook aalscholver en knobbelzwaan – de naamgever van de hut – zijn het hele jaar aanwezig. De kleine zwaan arriveert eind september begin oktober. Langs de Friese IJsselmeerkust worden soms meer dan tweeduizend kleine zwanen geteld, twintig procent van de wereldpopulatie. Ze eten de wortelknolletjes van het fonteinkruid en verdwijnen als de knollen op zijn. Vogels als brilduiker en tafeleend houden ze nogal eens gezelschap. Al in april trekt de reuzenster in kleine aantallen door naar hun broedgebied. In augustus en september zijn ze vaak weer aanwezig, dan in grotere aantallen.

Het riet kent zijn eigen vogelbevolking. Vaste broedvogels zijn grauwe gans, baardman, rietzanger, waterral en bruine kiekendief. Rietvogels als baardman zijn het hele jaar door te zien. Bij laag water loopt de waterral rond of onder de hut. De roerdomp is geregeld te zien, maar de laatste jaren jaagt de velduil al vroeg in de schemer boven het grasperceel en de zeedijk.

Kijkheuvel It Soal

Het fantastische uitzicht over de Warkumerwaard, de zandplaten voor de kust, het IJsselmeer, maar ook de schelpenbanken maken kijkheuvel It Soal zo bijzonder. De schelpenbanken van soms één meter hoog komen alleen in dit deel van de kust voor. Het zijn mooie broedplaatsen voor visdieven, kokmeeuwen en kluten. In juli, augustus verandert de Warkumerwaard

van een groene oase in een bloemenzee met koekoeksbloem en grote ratelaar. Het rolstoelpad maakt het uitzichtpunt voor iedereen toegankelijk.

De verscheidenheid aan vogels is groot. Bij laag water zijn de zandplaten zichtbaar en dan een goede plek voor reuzensterren en steltlopers. Vooral in het voorjaar kunnen er grote aantallen kemphanen en grutto's voorkomen. Voor weidevogels is de waard belangrijk. Kieviten, tureluurs, grutto's en veldleuweriken zijn er daarom in grote aantallen. En de balts van bijvoorbeeld de grutto kun je er prachtig waarnemen. Ook is het gebied van grote waarde voor eenden en ganzen. De brandgans blijft er zelfs tot half mei om vervolgens in één ruk door te vliegen naar zijn broedgebied.

Uitkijkpunt Bijenkamp

Bijenkamp is een verhoging op de rand van de Warkumerwaard en alleen toegankelijk buiten het broedseizoen. Bijzonder vanwege de enorme rust, ruimte en vogels. Die rust biedt mooi gelegenheid voor het waarnemen van roofvogels op de vele rasters en palen. Soorten als havik, smeliken en slechtvalk maken daar graag gebruik van.

Kijkplateau Hokje Bakker

De Warkumerbinnen- en Warkumerbûtenwaard behoren tot Fryslâns beste weidevogelgebieden en Hokje Bakker ligt daar midden in. Door de rust en de openheid is het een ideale plek

Kijkheuvel It Soal

Vogelparadijs IJsselmeer

Kleine zwaan

Visdief en Reuzensterne

om te genieten van de zonsondergang en een bloemenpracht in de zomer. Het ontstaan van onweersbuien kun je hier goed volgen en regenbogen zijn nergens zo mooi te fotograferen. De hut is gemakkelijk bereikbaar per fiets en per auto.

Bijna het gehele jaar zijn er grote groepen goudplevieren en kemphanen in de Warkumerwaard, maar tot half mei verblijven er ook groepen brandganzen met nogal eens een sneeuw- of roodhalsgans. In de richting van Gaast staan in het voorjaar grote plassen in het land en zijn veel greppels volgelopen. Ideaal voor het foerageren van goudplevieren, kemphanen, bonte strandlopers, bontbekplevieren, kleine zwanen en grote zilverreigers. De enorme zandbanken in het IJsselmeer doen bij een lage waterstand dienst als rust- en foeragegebied voor ganzen, eenden, zwanen en groepen steltlopers als wulp, Kievieten en goudplevieren. En let op de palen en de walkanten met hekelzoden. Vaak vormt een smelken of slechtvalk de beloning. In de gracht langs de waard vissen visdieven en reuzensterne.

Een advies: let tijdens de vogeltrek op de els naast het plateau. Kleine zangvogels als grasmus, braamsluiper maar ook fitis, tijnfjaf en vuurgoudhaantje verblijven er vaak een dag. De gele kwikstaart is in augustus één van de eerste trekvogels. Later volgen tapuiten, koperwieken en kramsvogels.

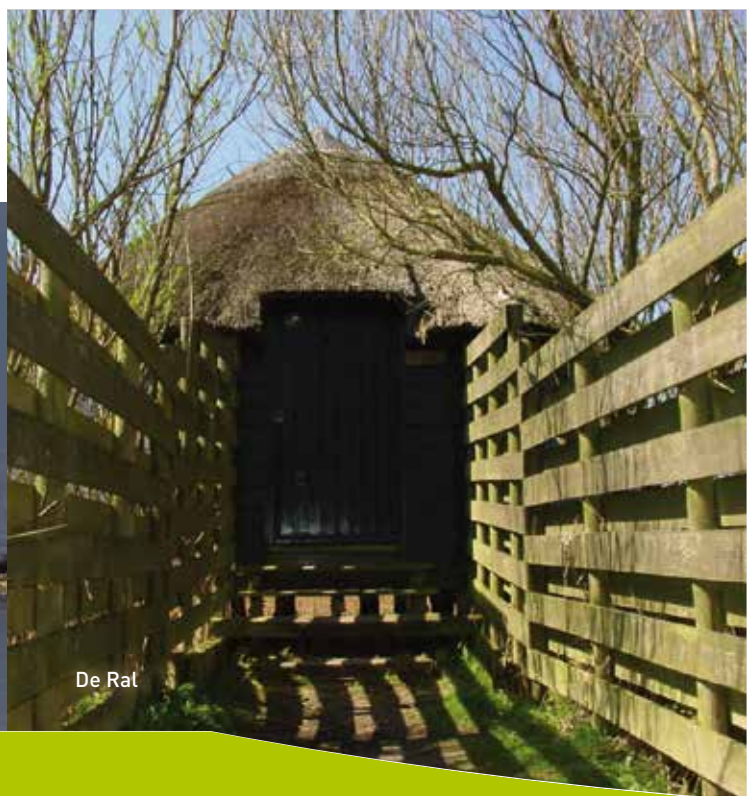
Vogelkijkhut De Ral

De vogelkijkhut staat op de rand van een slenk tussen de Makkumer Súdwaard en Koaiwaard met uitzicht op rietmoeras, het IJsselmeer en de Piaamergeul, ook een belangrijke slaappleaats voor diverse vogelsoorten. De wandeling vanaf de dijk naar de vogelkijkhut is op zich al genieten.

Sinds de grote zilverreiger op de Makkumer Noardwaard broedt, slapen wel tachtig zilverreigers voor de hut. Ook lepelaars schuiven graag aan, evenals steltlopers en bij een lage waterstand zelfs reuzensterne. In het najaar verschijnt de visarend die in de slenk en IJsselmeer graag jaagt op vis. Het baardmannetje, de havik of een enkele keer de buidelmee waarnemen, de balts van de kiekendief zien, de waterral horen schreeuwen als een mager varken? 'Theater' De Ral biedt het. De roerdomp laat zich niet snel zien, maar in het voorjaar is wel zijn hoemp-hoemp te horen. Duizenden spreeuwen vinden er soms een slaappleaats nadat ze eerst een balletvoorstelling hebben gegeven. De blauwe flits in juli, augustus en september is de ijsvogel. Hij zit graag op rietstengels te vissen. In dezelfde periode kun je de boomvalk boven de rietvelden op libellen zien jagen.

Vogelrijkdom

De Ral